

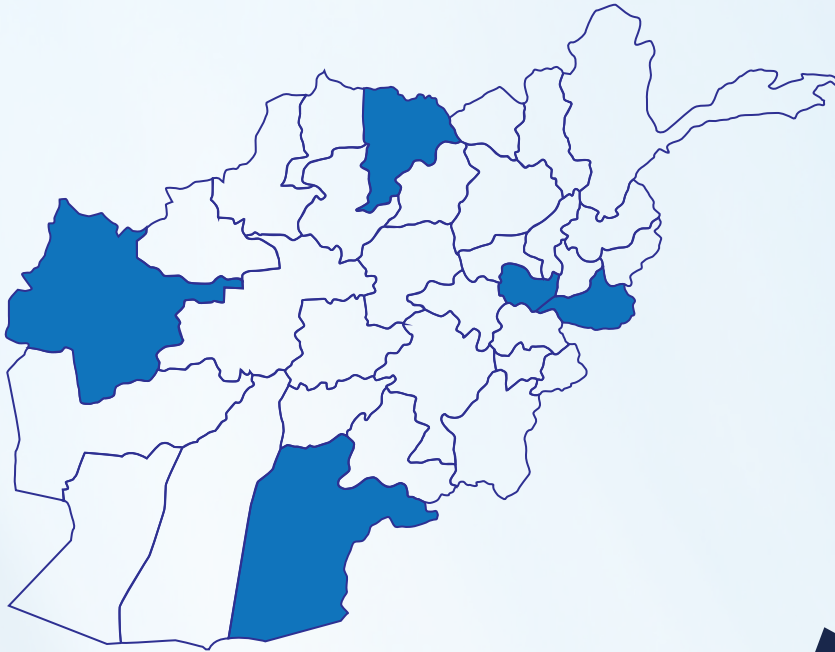

Afghanistan Chamber Of Commerce & Industries
 اتاق تجارت و صنایع افغانستان
 د افغانستان د سوداګرۍ او صنایعو اتاق

ACCI Business Monitor

سروی کاروبار ۱۳۹۵

نتایج سروی‌های ۲۰۱۶ حاکی
 از بهبود نسبی در شرایط
 کاروبار نسبت به سال قبل بوده
 و شرکت‌ها نسبت به آینده
 کاروبارشان خوشبین‌تراند.

سروی موانع کار و بار

سروی موانع کاروبار مشکلاتی را که در راه
 فعالیت‌های اقتصادی شرکت‌های سروی شده
 ولایات کابل، بلخ، قندهار، ننگرهار و هرات
 وجود داشته است، مشخص می‌سازد.

سروی وضعیت کار و بار

شرایط کاروبار شاخصی برای شناسایی سیر رشد
 تولید ناخالص داخلی می‌باشد. این شاخص
 معمولاً تغییرات در سطح تولید ناخالص داخلی
 را برای چند ماه آینده پیشبینی می‌کند،
 مشروط به اینکه درین مدت تغییر غیر قابل
 پیشبینی در شرایط کلی اقتصاد بوجود نیاید.

دومین کنفرانس وضعیت کار و بار
د کاروبار وضعیت دوهم کنفرانس
2nd Business Climate Monitoring Conference

26 July, 2016 | د کال د زمري دمه | ۱۳۹۵ ل | ۵ اسد

سروی موانع کاروبار
اتاق تجارت
و صنایع افغانستان
جدي ۱۳۹۵

سروی موانع کار و بار

سروی وضعیت کاروبار

پیشگفتار

۳. افغانستان تطبیق مجدد سیستم ترانسپورت زمینی تیر را آغاز کرده است. این سیستم، در صورتی که بدرستی تطبیق شود، با رفع موانع ترانسپورتی و گمرکی باعث رشد تجارتي در افغانستان گردد.

۴. حکومت بر اساس پیشنهاد سکتور خصوصی، میکانیزمی را تصویب کرده است که بر اساس آنان به تاجران و سرمایه گذاران در هنگام ورود ویزه صادر خواهد شد. لیست ابتدایی کشورهایی که شهروندانشان از این امتیاز بهره‌مند خواهند شد، به تدریج توسعه داده خواهد شد تا شرکای تجاری کلیدی افغانستان مشمول آن گردد.

۵. مرکز حل منازعات بدیل در مطابقت با شیوه‌های پذیرفته شده بین‌المللی در کابل ایجاد شده است.

۶. مرکز آسان خدمت برای ثبت تشبث ایجاد شد و دفتر ثبت سرمایه‌گذاری‌های اداره آيسا با وزارت تجارت و صنایع مدغم شد که در نتیجه انتظار می‌رود هزینه و زمان ثبت شرکت‌ها کاهش قابل ملاحظه پیدا کند.

۷. برای ثبت تشبثات مرکز واحدی موسوم به آسان خدمت ایجاد شده است که انتظار می‌رود هزینه و زمان ثبت را به حداقل کاهش خواهد داد.

این سروی منبعی برای تقویت گفتمان سازنده میان دولت و سکتور خصوصی برای رسیدن به درک مشترک از چالش‌های فرا راه سکتور خصوصی خواهد بود. آرزومندیم که ادارات ذیدخل برای بهبود فضای تجارت و سرمایه‌گذاری، یافته‌های سروی کاروبار اتاق را در طرح و ترتیب قوانین و مقررات مد نظر گیرند.

به امید محیط مناسب‌تر تجارت و سرمایه‌گذاری در کشور.

عتیق الله نصرت

رییس هیئت عامل

اتاق تجارت و صنایع افغانستان

اتاق تجارت و صنایع افغانستان از سال ۲۰۱۲ به این سو شرایط کاروبار کشور را با اجرای سروی‌های سه ماهه و سالانه بطور سیستماتیک مطالعه کرده است. این سروی‌ها در پنج زون بزرگ کشور انجام می‌یابد و داده‌ها و معلوماتی که بصورت مستقیم از شرکت‌ها جمع آوری می‌شود، در اختیار سیاست مداران، پالیسی‌سازان و جامعه تجاری قرار داده می‌شود. خوشبختانه نتایج سروی‌های ۲۰۱۶ حاکی از بهبود نسبی در شرایط کاروبار نسبت به سال قبل بوده و شرکت‌ها نسبت به آینده کاروبارشان خوشبین‌تراند. اتاق به این باور است که خوشبینی مذکور ناشی از تلاش‌های حکومت برای اولویت بخشی حمایت از پیشنهادات سکتور خصوصی در عرصه اصلاحات است. در نتیجه این تلاش‌ها میکانیزم تازه گفتمان میان سکتور خصوصی و سکتور عامه بوجود آمده و سکتور خصوصی از طریق عضویت در شورای عالی اقتصادی، کمیته اقتصادی شورای وزیران، شورای عالی زمین و آب و امثال آن نقش مهمی در پروسه‌های پالیسی‌سازی ایفا کرده است. سکتور خصوصی برای هماهنگی و تطبیق اصلاحات سکتور خصوصی، با وزارت‌خانه‌ها و ادارات ذیربط از نزدیک کار می‌کند.

در سال‌های اخیر، ما شاهد برخی گام‌های عملی در جهت بهبود فضای کار و بار هستیم. از جمله می‌توان اقدامات ذیل را نام برد:

۱. در حال حاضر افغانستان عضویت کامل سازمان تجارت جهانی را به دست آورده و فرایند الحاق، قوانین مربوطه و مقررات مورد نیاز تکمیل شده است. عضویت در سازمان تجارت جهانی فرصت خوبی برای گفتمان چندجانبه سازنده به منظور رفع موانع تجاری فراهم ساخته است.

۲. شورای عالی اقتصادی سیاست دسترسی باز در نظام مخابراتی افغانستان را که یکی از اولویت کلیدی سکتور خصوصی برای اصلاحات می‌باشد، تصویب کرد. این پالیسی به شرکت‌های مخابراتی اجازه ساخت و راه اندازی فایبر نوری خواهد داد و در نتیجه ممکن است در جریان چند سال، حدود ۵۰۰ میلیون دالر سرمایه‌گذاری خصوصی در این زمینه صورت گیرد.

مقدمه

سروی موانع کاروبار اتاق تجارت و صنایع افغانستان ارقام و داده‌های بدست آمده از شرکت‌ها را در اختیار تصمیم گیرندگان سیاسی - اقتصادی، مجامع تجاری و دیگر علاقمندان قرار می‌دهد. این سروی به هدف جمع آوری معلومات در زمینه مشکلاتی که در برابر کاروبار اقتصادی وجود دارد، انجام میشود و تغییراتی را که در این مدت به وجود می‌آید، مورد بررسی قرار می‌دهد.

در سروی موانع کاروبار شرکت‌های نمونه از ولایات بلخ، کابل، قندهار، ننگرهار و هرات انتخاب گردیده‌اند. این نمونه‌ها با در نظر داشت سکتورهای اقتصادی و اندازه شرکت‌ها انتخاب شده‌اند. تعداد شرکت‌های هر منطقه را با توجه به حجم فعالیت‌های اقتصادی به شیوه ذیل انتخاب کرده ایم: کابل ۱۶۰ شرکت، بلخ، قندهار، ننگرهار و هرات هر کدام ۵۰ شرکت. مصاحبه این سروی از طریق تلفن در ماه قوس سال ۱۳۹۵ انجام شده است.

قابل ذکر است که سروی با رعایت اصل محرمانیت صورت گرفته و ارقام و اطلاعات بدست آمده از سروی صرفاً در تهیه این گزارش مورد استفاده قرار می‌گیرد. اطلاعات انفرادی متشبهان کاملاً محرم بوده و در گزارش نیز هیچ گونه معلومات فردی یک شخص یا شرکت درج نمی‌باشد. داده‌های جمع آوری شده در داخل اتاق تجارت و صنایع و توسط تیم تحقیق ارزیابی و تحلیل شده است. دفتر تحقیق در سال ۲۰۱۲ به همکاری تخنیکی "اداره همکاری آلمان" تاسیس گردید.

نتایج سروی موانع کاروبار:

چنانچه قبلاً ذکر گردید، سروی موانع کاروبار مشکلاتی را که در راه فعالیت‌های اقتصادی شرکت‌های سروی شده ولایات کابل، بلخ، قندهار، ننگرهار و هرات وجود داشته است، مشخص می‌سازد.

پرسشنامه سروی موانع کاروبار بر محور مسایل مطرح شده در آجندای ملی تشبثات استوار است. مصاحبه سروی پنجم موانع کاروبار در ماه قوس سال ۱۳۹۵ از طریق تلفن انجام یافته و دربرگیرنده ۳۶۰ شرکت است.

یافته‌های این سروی را میتوان بصورت ذیل خلاصه کرد:

نبود زیربناها مشکل عمده همه سکتورها و در نقاط مختلف کشور می‌باشد، طوری که (٪۷۱.۷) درصد شرکت‌های سروی شده از نبود زیربنا در کشور شکایت دارند. مثل سالهای قبل، عدم دسترسی به برق بزرگترین مشکل زیربنایی متشبهان میباشد.

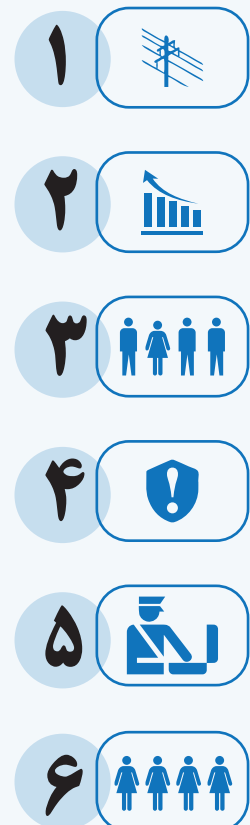
متشبهین به این باوراند که وضعیت امنیتی کابل، بلخ، ننگرهار و هرات به مقایسه سال گذشته اندکی خویتر شده است.

متشبهین سروی شده گفته‌اند که وضعیت داوطلبی‌های عمومی نسبت به سال گذشته نسبتاً بهبود یافته است. اما اکثریت شرکت‌های سروی شده می‌گویند که هنوز پروسیجرهای ناشفاف و خود سرانه و مداخلات سیاسی، مشکلات اصلی در داوطلبی‌های عمومی می‌باشند.

شکایت‌ها درمورد سیستم مالیاتی نسبت به سال گذشته افزایش یافته و حدود (٪۶۳) شرکت‌های سروی شده می‌گویند که در پرداخت مالیات مشکل دارند. دلیل اصلی این مشکلات "سیستم مالیات بسیار پیچیده و غیرشفاف" خوانده شده است.

شرایط گمرکی به خصوص در هرات و بلخ نامناسب می‌باشد و متشبهین می‌گویند که "تعرفه‌ها بیش از حد پیچیده و غیرشفاف" می‌باشند.

با آنکه مشکلات فراوانی بر سر راه زنان متشبهت وجود دارد اما سروی موانع کاروبار نشان می‌دهد که حضور زنان در فعالیت‌های اقتصادی در میان متشبهین خصوصی از حمایت قابل ملاحظه برخوردار است.

سروی موانع کار و بار

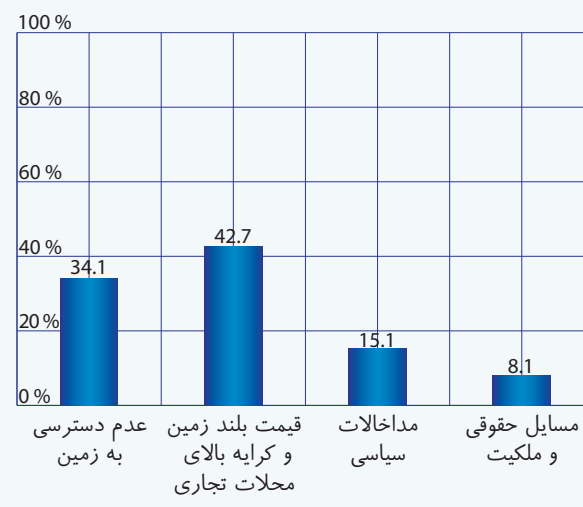
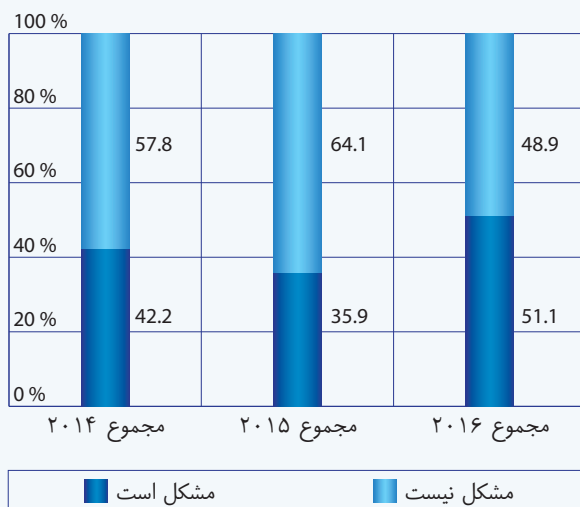
دسترسی به زمین

سروی موانع کاروبار نشان میدهد که (۵۱.۱٪) در صد (به مقایسه ۳۵.۸۶٪ سال گذشته) پاسخ دهندگان در سراسر کشور دسترسی به زمین را مشکل خوانده و (۴۸.۹٪) (۶۴.۱۴٪ در صد در سال ۲۰۱۵) گفته‌اند که در زمینه خرید یا اجاره زمین با هیچ مشکلی مواجه نیستند. به اساس این سروی دسترسی به زمین یک مشکل فراگیر است اما شرکت های بزرگ در مقایسه با شرکت‌های کوچک و متوسط در گرفتن زمین برای مقاصد تجاری با مشکل بیشتر مواجه اند.

از نظر سکتوری، شرکت‌های تولیدی (۶۶.۲۵٪) بیشترین شکایت را در دسترسی به زمین داشته‌اند. (۵۱.۴۳٪) درصد شرکت‌های ساختمانی، (۵۱.۴۳٪) درصد شرکت‌های تجاری و (۴۷٪) درصد شرکت‌های خدماتی وهم چنان (۳۷.۱۷٪) شرکت‌های زراعتی از دسترسی به زمین شکایت دارند. تمام سکتورها گزارش داده‌اند که مشکلاتشان در رابطه به گرفتن زمین در مقایسه با سال گذشته بدتر شده است.

تعداد زیاد شرکت‌های سروی شده (۴۲.۷۰٪) قیمت و کرایه بالای محلات تجاری را دلیل عمده مشکلات دسترسی به زمین دانسته‌اند. تعداد قابل توجهی از شرکت‌ها (۳۴٪) گفته اند عدم موجودیت زمین بزرگترین مشکل برای کاروبار آنها است.

برای (۱۵.۱۴٪) شرکت‌ها مداخلات سیاسی بزرگترین مشکل بوده و مسایل حقوقی و ملکیت برای تعداد اندک پاسخ دهندگان (۸٪) مانع دسترسی به زمین می‌باشد.

گراف ۱- دسترسی به زمین

دسترسی به منابع مالی

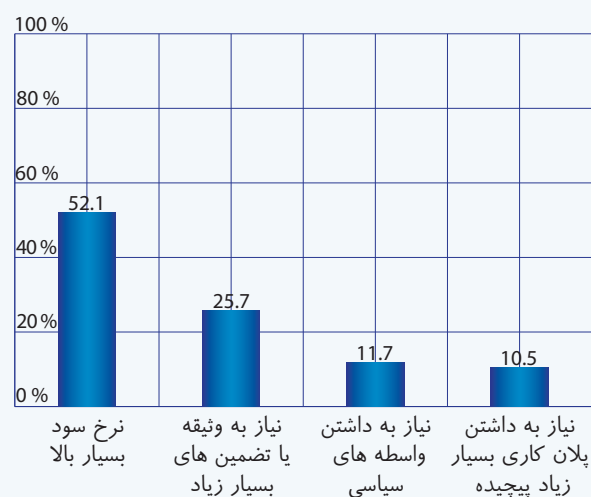
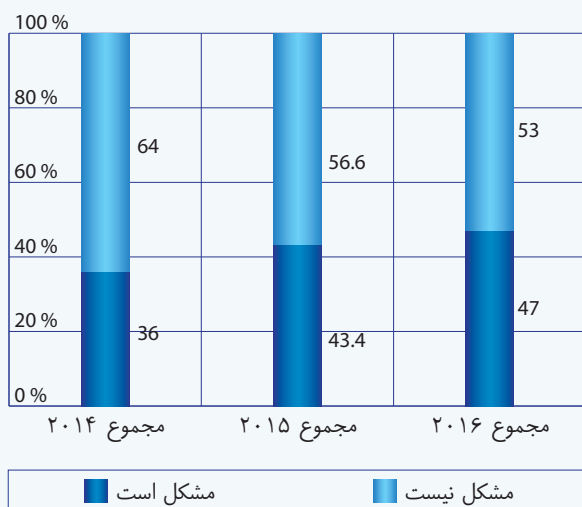
با آنکه سیستم مالی در طول یک و نیم دهه اخیر رشد سریع داشته است، ولی هنوز نهادهای مالی نقش محدودی در فعالیت های اقتصادی دارند. هرچند رقم دقیق موجود نیست ولی یک چیز روشن است که تعداد کم شرکت های خصوصی به خدمات مالی رسمی دسترسی دارند. تعداد زیاد شرکت ها به دلیل نرخ بالای بهره بانکی و شرایط سخت ضمانتی نمی توانند قرضه بگیرند. حتی اگر نرخ سود مناسبتر هم باشد، تعدادی از متشبهان از گرفتن قرضه ابا می ورزند و باور دارند که سود خلاف اصول اسلامی می باشد.

در مجموع (۴۷٪) از پاسخ دهندگان گفته اند که دسترسی به منابع مالی برای آنان مشکل آفرین است در حالیکه (۵۳٪) گفته اند هیچ مشکلی در زمینه به دسترسی به منابع مالی ندارند. تفاوت ها در ولایت قابل ملاحظه است. در کابل (۴۰.۶۳٪) درصد شرکت های سروی شده گفته اند که در زمینه دسترسی به منابع مالی مشکل دارند. این رقم نسبت به سال گذشته (۳۶.۱۵٪) کمی بیشتر است. اما اکثریت شرکت های سروی شده در قندهار (۷۰٪) ننگرهار (۶۴٪) و بلخ (۵۶٪) گفته اند که در زمینه دسترسی به منابع مالی مشکل دارند. شرکت های سروی شده در هرات پایین ترین درصدی مشکلات را گزارش داده اند (۱۸٪). سال گذشته این رقم در هرات (۳۷.۵٪) بود.

سال گذشته شرکت های بزرگ نسبت به شرکت های کوچک و متوسط مشکلات بیشتری را گزارش داده بودند. اما امسال تفاوت قابل توجهی بین شرکت های کوچک و متوسط (۴۷٪) و بزرگ وجود ندارد (۴۶.۶٪).

از نظر سکتوری، تولید و زراعت (هر کدام بیشتر از ۶۲٪) بیشترین مشکل و سکتور خدمات (۲۲.۸٪) کمترین مشکل را در دسترسی به منابع مالی گزارش داده اند. حدود (۴۲٪) شرکت های تجاری و ساختمانی از داشتن مشکل در دسترسی به قرضه خبر داده اند.

مانند سال های گذشته، اکثریت شرکت ها (۵۲٪) دلیل مشکل را بالا بودن نرخ بهره خوانده اند، اما (۲۵.۷۳٪) درصد پاسخ دهندگان می گویند که نیاز به وثیقه/ تضمین های بسیار زیاد از جمله دلایل عمده مشکل دسترسی آنان به منابع مالی بوده است. برای تعدادی از شرکت های سروی شده نیاز به داشتن واسطه های بسیار قوی سیاسی و نیاز به پلان تجاری یا پلان کاری بسیار پیچیده در گرفتن قرضه مشکل آفرین می باشد.

گراف ۲- دسترسی به منابع مالی

سیستم مالیاتی

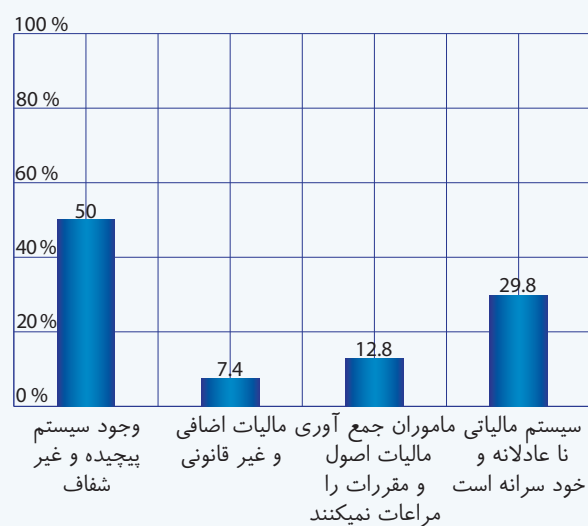
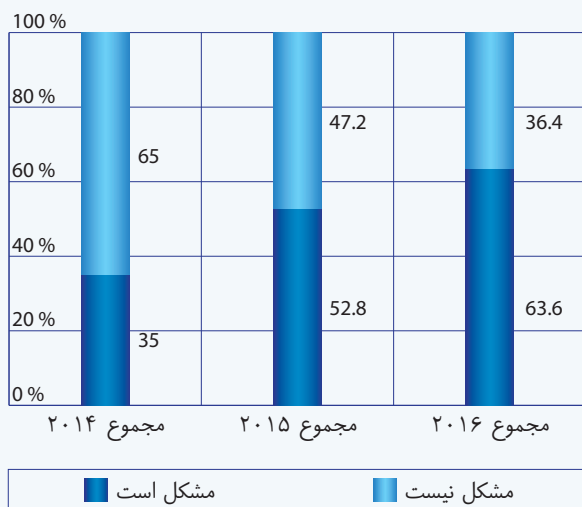
متشبهین افغانستان با سیستم پیچیده مالیاتی متشکل از مجموعه‌ای از مالیات‌های گوناگون مواجه می‌باشند. این سیستم از نظر سکتور خصوصی پیچیده، گیج کننده و غیرقابل پیشبینی می باشد و راه را به روی فعالیت‌های غیرقانونی باز می‌نماید. علاوه بر آن متشبهین از سیستم جدید مالیات ناراضی هستند که آنها را مجبور می کند تا اظهارنامه‌ها و بیلانس‌های مالیاتی خود را هر ماه و در عین حال بصورت ربعوار و سالانه ارایه نمایند.

مانند سال گذشته دیدگاه متشبهین از مشکلات در سیستم مالیات نسبت به سال گذشته بدتر شده است و (۶۳.۶٪) در صد در ولایات سروری شده سیستم مالیات را مشکل آفرین خوانده‌اند (سال گذشته این رقم ۵۲.۷۶٪ بود).

در تمام پنج زون سروری شده، سکتور تولید (۶۷.۵٪) و تجارت (۶۷.۱۴٪) از سیستم پرداخت مالیه بیشتر شکایت نموده‌اند. اما این شکایت در بین پاسخ دهنده گان سکتور خدمات (۶۲.۸۶٪) و ساختمانی (۵۷.۱۴٪) نیز بالاست.

شرکت‌های کوچک (۶۶.۴٪) و متوسط (۶۴.۱۴٪) بیشتر از شرکت‌های بزرگ (۵۸.۹٪) مشکلات بیشتری را گزارش داده‌اند.

نیمی از شرکت‌هایی که با سیستم مالیات مشکل دارند دلیل اصلی مشکلات را "وجود سیستم پیچیده و غیر شفاف" می دانند. حدود (۳۰٪) گفته‌اند که نظام مالیاتی فعلی ناعادلانه و خودسرانه است. (۲۰٪) باقی مانده اظهار داشته اند که "ماموران جمع آوری مالیات اصول و مقررات را رعایت نمی کنند".

گراف ۳- سیستم مالیاتی

شرایط گمرک

جامعه تجاری از کمبود امکانات و تجهیزات مدرن چون لابراتوارهای تخنیکی و ذخیره گاه‌های مناسب در مناطق مرزی شکایت دارند. علاوه بر آن، طرزالعمل‌های موجود گمرکی پیچیده و غیرمعیاری بوده و باعث می‌شود تاجران چندین بار در پوسته‌های مرزی و داخل کشور محصولات گمرکی پرداخت نمایند.

سروی موانع کاروبار شرایط حقوقی و مقررات صادرات و واردات را مورد بررسی قرار داده است. بر اساس این سروی شرایط گمرک نسبت به سال گذشته کمی بهبود یافته است.

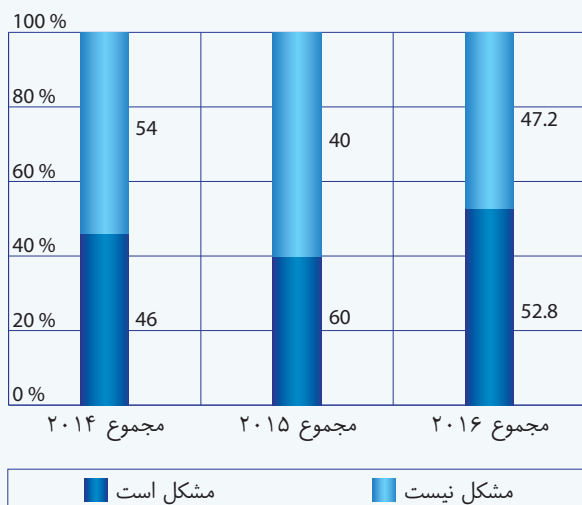
در سروی گذشته (۶۰٪) شرکت‌هایی که با گمرک سروکار داشتند از شرایط گمرک راضی نبودند در حالی که در این سروی (۵۲.۸٪) در صد آنان از شرایط گمرک شکایت دارند.

تفاوت بین ولایات مثل گذشته زیاد است. در هرات (۶۶.۶۷٪) در صد شرکت‌هایی که با گمرک ارتباط مستقیم دارند و (۶۰٪) در صد این دسته از شرکت‌ها در بلخ، شرایط گمرک را برای کاروبارشان چالش آفرین خوانده‌اند. این رقم برای قندهار (۵۰٪) برای ننگرهار (۴۲.۳٪) و برای کابل (۳۵٪) است.

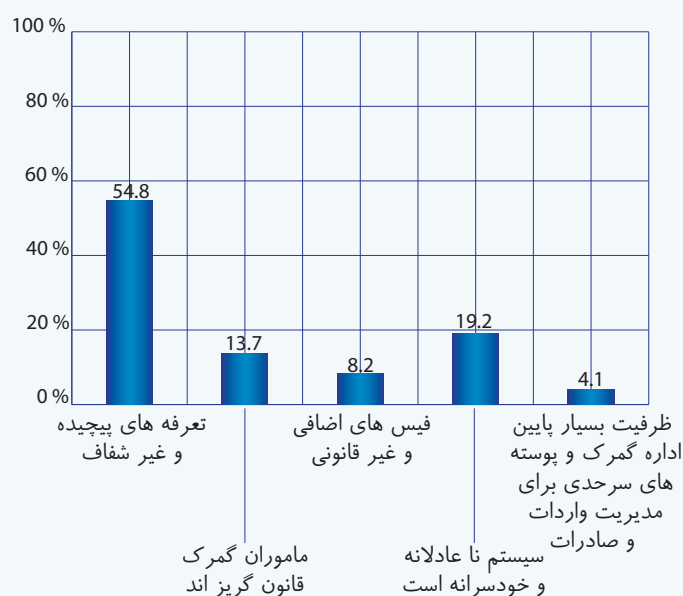
فعالان سکتورهای مختلف اظهار داشته‌اند که طرزالعمل‌ها و سیستم‌های گمرکی باید بهبود یابند. سطح خوشبینی‌ها در مورد وضعیت فعلی پروسیجرهای گمرکی میان شرکت‌های تولیدی بسیار پایین است طوری که (۷۵٪) از شرکت‌های تولیدی که

با گمرک سروکار دارند شرایط گمرکی را مشکل آفرین خوانده اند، و (۶۲٪) شرکت‌های ساختمانی، (۵۲٪) شرکت‌های زراعتی، (۳۹٪) شرکت‌های تجارتي و (۳۶٪) شرکت‌های خدماتی نیز همین نظر را دارند. در همین حال شرکت‌های کوچک (۶۶٪) نسبت به شرکت‌های متوسط (۶۴٪) و بزرگ (۵۹٪) مشکلات بیشتری دارند.

اکثریت پاسخ دهندگان دلیل اصلی مشکلات گمرکی را "تعرفه‌های پیچیده و غیر شفاف" و "سیستم غیرعادلانه و جبری" خوانده‌اند. حدود (۱۴٪) گفته‌اند که "ماموران گمرک قانون گریز اند". حدود (۸٪) شرکت‌های سروی شده "فیس اضافی و غیرقانونی" را مشکل عمده خوانده اند. "ظرفیت بسیار پایین اداره گمرک و پوسته‌های سرحدی برای مدیریت واردات و صادرات" نیز از سوی تعداد کمی از پاسخ دهندگان این سروی به عنوان مشکل یاد شده است.

گراف ۴- شرایط گمرک

دواطلبی‌ها

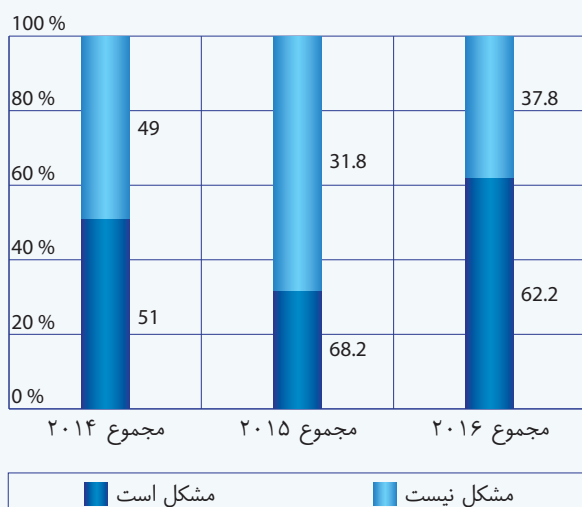
در اینکه دلیل عمده این مشکلات چیست، تغییر مهمی دیده می‌شود. پارسال (۵۴.۴۶ %) شرکت‌ها دلیل اصلی مشکلات شان را "مداخلات سیاسی" خوانده بودند. اما امسال تنها (۳۰ %) با این نظر توافق دارند که مداخلات سیاسی مشکل اصلی می‌باشد. اما در عوض حدود (۴۰ %) "پروسیجر غیرشفاف و خودسرانه" را مشکل عمده شان در زمینه دسترسی به دواطلبی‌های عامه یاد آوری کردند و (۲۱ %) رشوت ستانی را مشکل اصلی نامیده‌اند. مثل سال قبل تعدادی از شرکت‌ها "ضمانت‌های سنگین بانکی مورد نیاز" را یکی از دلایل عمده مشکل‌شان گزارش خوانده‌اند.

ارایه معلومات برای فرصت‌های تدارکاتی در وقت و زمان معین از جمله ضروریات اساسی برای دواطلبی شفاف و رقابتی میباشد. اتاق تجارت و صنایع افغانستان در پاسخ به این نیاز وب سایتی را (<http://www.kabul-tenders.org>) بخاطر اعلان دواطلبی‌ها راه‌اندازی کرده است. اتاق در عین حال بعضی اصلاحات واقع بینانه و عملی را در "اولویت‌های سکتور خصوصی برای اصلاحات" نیز پیشنهاد نموده است.

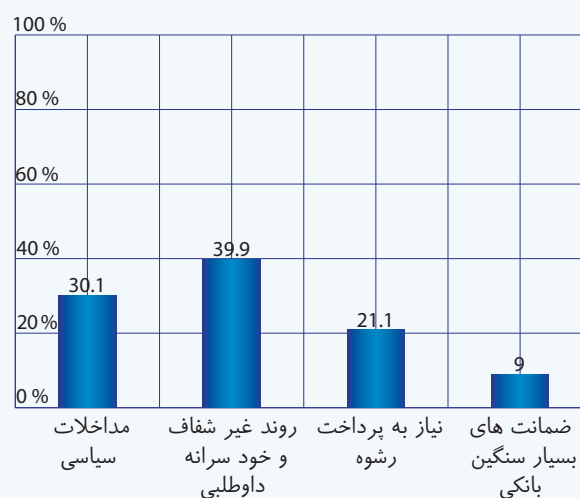
پروسه دواطلبی با کمبود شفافیت و عدم شرایط رقابتی مواجه می‌باشد. این سروی موانع کاروبار مانند سروی قبلی تایید میکند که تعداد زیاد شرکت‌ها از "روند غیرشفاف و خودسرانه دواطلبی‌ها"، "مداخلات سیاسی در دواطلبی‌ها"، "نیاز به پرداخت رشوت" و "ضمانت‌های بسیار سنگین بانکی" در دواطلبی‌ها شکایت دارند.

در کل در سروی کاروبار دیدگاه متشبین در دواطلبی‌های عمومی نسبت به سال گذشته بهبود یافته است. اما در هرات (۸۷.۵ %) شرکت‌ها، در ننگرهار (۷۶.۷ %) شرکت‌ها، در قندهار (۶۷.۴ %) شرکت‌ها از وضعیت دواطلبی‌ها شکایت دارند. شرکت‌ها در کابل (۵۵.۸ %) و بلخ (۴۸.۶ %) نیز خواهان اصلاحات در بخش دواطلبی شدند.

شرکت‌های ساختمانی (۶۹.۸ %) نسبت به شرکت‌های خدماتی، تجارتي و زراعتی اندکی شکایات بیشتر گزارش کرده‌اند. تولید تنها سکتوری است که بیشتر از نیم شرکت‌های سروی شده آن گفته اند که در دواطلبی‌های عامه مشکلی ندارند. شرکت‌های بزرگ نسبت به شرکت‌های کوچک و متوسط شکایات بیشتری را گزارش کرده‌اند.

گراف ۵- دواطلبی

ثبت و تمدید جواز

شروع کاروبار در افغانستان برای سکتور خصوصی مشکل نیست. برای ثبت یک شرکت حداقل مقدار سرمایه نیز مشخص نمی باشد. قبلاً برای ایجاد شرکت محدود المسئولیت (LLC) درخواست دهنده هفت روز وقت را باید برای ثبت در اداره حمایت از سرمایه گذاری افغانستان (آیسا) صرف می نمود. در سال ۲۰۱۶ مرکز آسان خدمت برای ثبت تشبث ایجاد شد و دفتر ثبت سرمایه گذاری های اداره آیسا با وزارت تجارت و صنایع مدغم شد که در نتیجه انتظار می رود هزینه و زمان ثبت شرکت ها کاهش قابل ملاحظه پیدا کند.

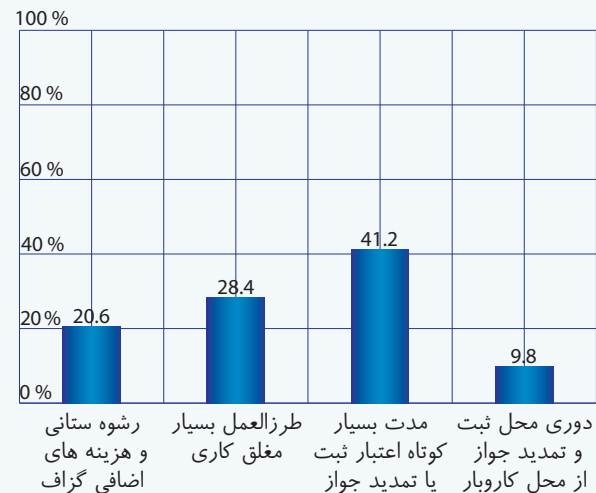
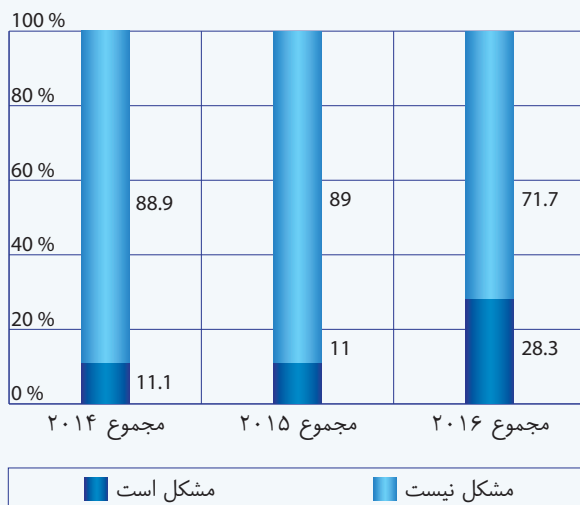
با وجود بهبودی فوق الذکر شرایط برای ثبت و تمدید جواز تشبث نظر به سال گذشته نامناسب تر شده و بیش از ۲۸ درصد شرکت های سروی شده شروع کاروبار را یک مشکل جدی تلقی کردند.

متشبهین در ننگرهار (۵۴٪) و قندهار (۴۶٪) در باره طی مراحل ثبت دید بسیار منفی دارند، در حالی که متشبهان کابل (۱۶٪) و هرات (۱۲٪) از پروسیجر کنونی ثبت بسیار راضی می باشند. شرکت ها در بلخ نیز شرایط را برای آغاز کاروبار خراب (۴۰٪) توصیف نموده اند.

شرکت های متوسط نسبت به شرکت های کوچک و بزرگ مشکلات کمتری را گزارش کرده اند. در همین حال سکتورهای

تولید، تجارت و ساختمانی نسبت به زراعت و خدمات مشکلات بیشتری را گزارش داده اند.

پاسخ دهنده گان دو دلیل عمده مشکلات را "مدت بسیار کوتاه اعتبار ثبت یا تمدید جواز" و "طرز العمل بسیار مغلق کاری ثبت جواز" خوانده اند. بیش از (۲۰.۶٪) معتقداند که رشوت ستانی و هزینه های اضافی گزاف مشکلات عمده هستند. "دوری محل ثبت و تمدید جواز از محل کاروبار" نیز توسط بعضی از پاسخ دهندگان یکی از دلایل عمده این مشکل گزارش داده شده است.

گراف ۶- ثبت و تمدید جواز

زیرساخت‌ها

(۷۴٪) در قندهار، (۷۰.۶٪) در کابل، (۷۰٪) در بلخ و (۵۸٪) در هرات از نبود زیرساخت‌های مناسب شکایت دارند.

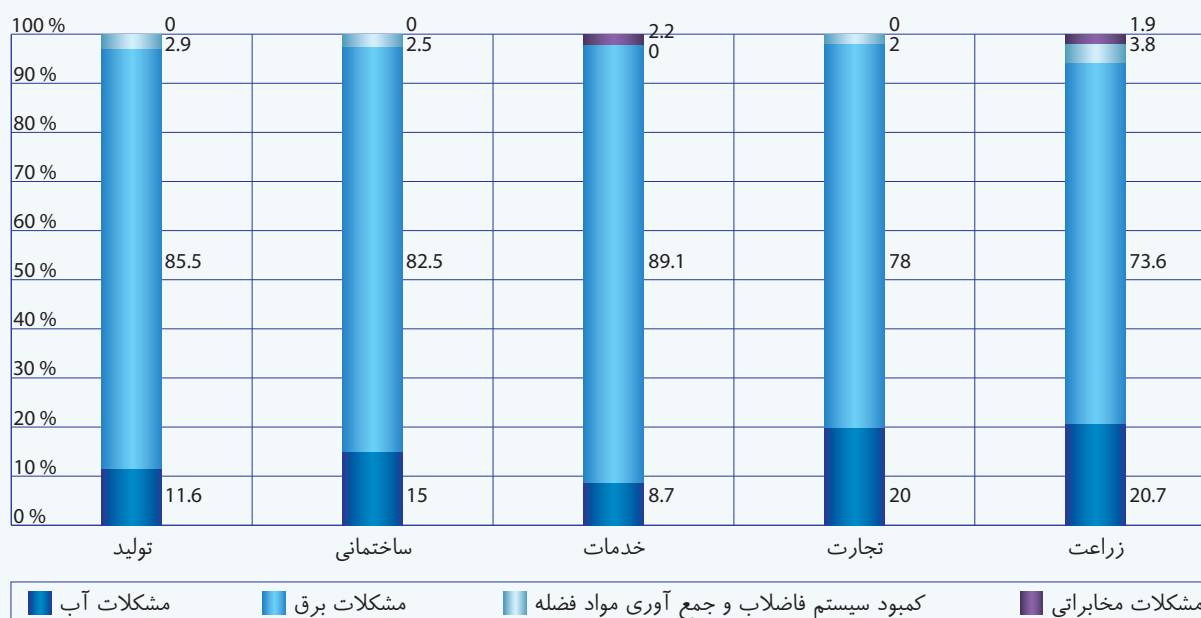
حدود (۸۲٪) شرکت‌هایی که مشکل زیربنایی دارند می‌گویند که که برق بزرگترین مشکل زیربنایی برای کاروبارشان می‌باشد.

سکتورهای تولید (۸۶٪)، زراعت (۷۶٪) و تجارت (۷۱.۴٪) گفته‌اند که مشکلات زیربنایی‌شان در مقایسه با سکتورهای خدمات (۶۵٪) و ساختمانی (۵۷٪) بیشتراند.

شرکت‌های بزرگ و متوسط نسبت به شرکت‌های کوچک مشکلات زیربنایی بیشتر دارند.

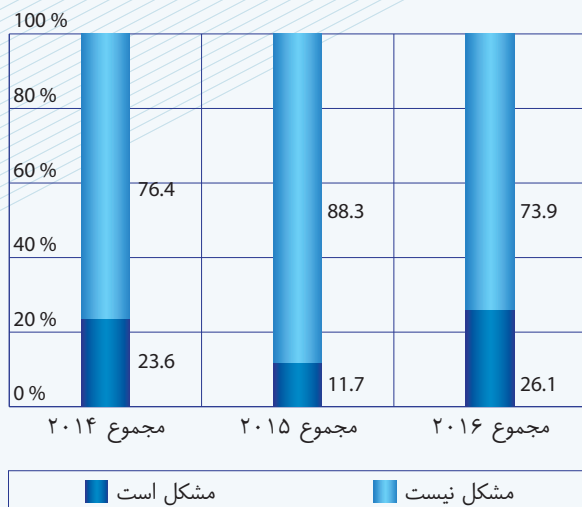
کمبود زیرساخت‌ها یکی از مشکلات عمده در برابر انکشاف سکتور خصوصی در افغانستان است سعی و تلاش نسبی برای انکشاف زیرساخت‌ها صورت گرفته است اما متشبهین از کمبود برق، آب، سیستم فاضلاب و سرک و گاهی نیز از کمبود پوشش مخابراتی شکایت دارند.

سروی موانع کاروبار حاکی از آن است که نبود زیربناها یک مشکل سراسری کشور بخصوص برای سکتور خصوصی به شمار می‌رود، طوری که (۷۱.۷٪) شرکت‌های سروی شده از نبود زیربنا در کشور شکایت دارند. (۸۸٪) شرکت‌های سروی شده در ننگرهار،

گراف ۷- ثبت و تمدید جواز

نیروی کاری ماهر

گراف ۸- نیروی کاری ماهر

افغانستان به سبب مهاجرت‌ها و نبود تسهیلات لازم آموزشی به کمبود کارکنان ماهر روبرو است. سروی موانع کاروبار روشن می‌سازد که ننگرها و قندهار نسبت به کابل، هرات و بلخ در دسترسی به کارکنان ماهر مشکلات بیشتری دارند.

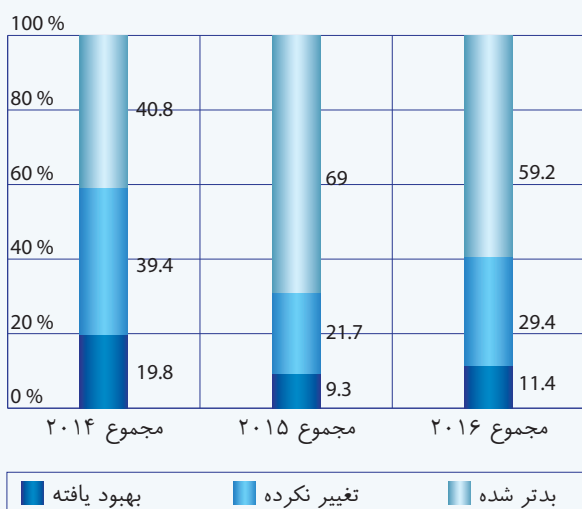
شرکت‌های تولیدی (۳۵٪) و زراعتی (۳۱.۴٪) نسبت به تجارت (۲۴.۳٪) و ساختمانی (۲۲.۸٪) مشکلات بیشتری را در زمینه دسترسی به نیروی کار ماهر گزارش داده‌اند.

به اساس یافته‌های این سروی شرکت‌های بزرگ (۷۴.۴٪) نسبت به شرکت‌های کوچک و متوسط (۲۵٪) مشکلات بیشتری دارند.

امنیت

امنیت نگرانی عمده متشبهان در همه سکتورها می‌باشد. انتقال کالاها و مواد در بعضی از مناطق کشور بسیار پرخطر و مشکل است.

این سروی نشان می‌دهد که متشبهین در باره وضعیت امنیتی ولایات کابل، بلخ، و هرات در مقایسه به سال گذشته اندکی خوشبین شده‌اند.

گراف ۹- امنیت

در کل حدود (۵۹.۲٪) درصد شرکت‌هایی که سروی شده‌اند از وضعیت بد امنیتی شکایت کرده‌اند. قندهار تنها ولایتی است که نسبت به سال قبل مشکلات بیشتری را گزارش کرده است. پارسال (۵۲.۵٪) شرکت‌ها در قندهار از خراب شدن وضعیت امنیتی خبر داده بودند، اما امسال این رقم به (۵۴٪) افزایش یافته است. (۸۰٪) شرکت‌های سروی شده در ننگرها، (۷۰٪) در بلخ، بیشتر از (۵۶٪) در کابل و (۴۲٪) در هرات گفته‌اند که وضعیت امنیتی شان خرابتر شده است.

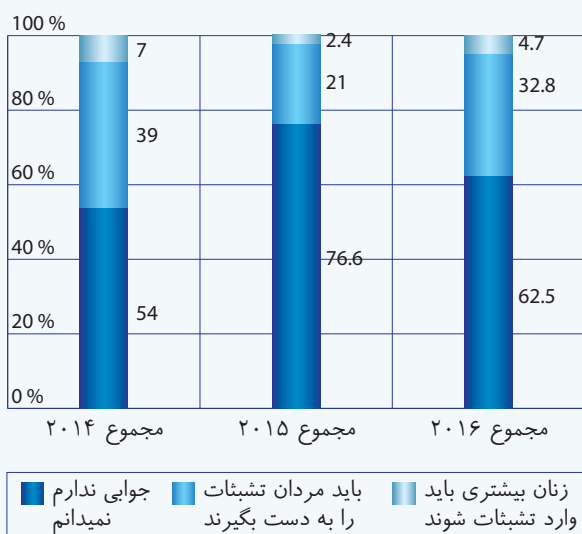
تفاوت بین سکتورها در این زمینه زیاد نیست: شرکت‌های تولیدی با (۶۳.۷٪) درصد بیشترین شکایت را از وضعیت امنیتی دارند و شرکت‌های زراعتی با (۵۳٪) درصد پایین‌ترین رقم بدتر شدن اوضاع امنیتی را گزارش داده‌اند.

شرکت‌های کوچک و متوسط نسبت به شرکت‌های بزرگ مشکلات بیشتری را گزارش کرده‌اند.

حضور زنان در تشبثات

(۵۸.۶٪) سروی شدگان باور دارند که زنان بیشتری باید وارد تشبثات گردند.

میان شرکت های کلان، متوسط و کوچک از نظر حمایت از حضور زنان در فعالیت های اقتصادی تفاوت چندانی وجود ندارد.

گراف ۱۰- حضور زنان در تشبثات

در افغانستان برخی فعالیت های اقتصادی به دلایل فرهنگی و سایر مشکلات کمتر به روی زنان باز است و این امر باعث بلااستفاده ماندن نیروی بزرگ بشری و در نتیجه کندی غیرقابل جبران روند رشد اقتصادی می گردد.

با آنکه مشکلات فراوانی برسر راه زنان متشبث وجود دارد اما سروی موانع کاروبار نشان میدهد که حضور زنان در فعالیت های اقتصادی در میان متشبثین خصوصی از حمایت قابل ملاحظه برخوردار است. در مجموع (۶۲.۵٪) شرکت های سروی شده گفته اند که زنان بیشتری باید وارد تشبثات گردند. سال قبل نظر حمایت از زنان (۷۶.۵٪) بود.

در بلخ (۸۸٪) درصد، در هرات (۷۶٪) درصد و در کابل (۷۴.۴٪) درصد از متشبثان سروی شده از حضور زنان در فعالیت های اقتصادی حمایت کرده اند، در حالیکه در ننگرهار تنها (۳۲٪) و در قندهار (۱۶٪) از این نظر حمایت کرده اند.

تشبث زنان در سکتورهای زراعتی (۷۷٪) و خدماتی (۶۴.۳٪) بیشتر از سکتورهای دیگر مورد استقبال قرار گرفته است. در سکتور تولید حدود (۶۳.۷٪) و در بخش تجارت

**سروی وضعیت کاروبار
اتاق تجارت
و صنایع افغانستان**

یافته های عمده این سروی

- در کل کاروبار سطح اطمینان متشبتین سروی شده نسبت به وضعیت فعلی و همچنین انتظارات شان در مورد شش ماه آینده کمی کاهش یافته است.
- تفاوت ها میان مناطق مختلف قابل توجه است. در کابل و بلخ شرایط بدتر شده و در ننگرهار اندکی بهبود یافته است.
- متشبتین بهبود جزئی را در بخش سفارشات خویش در مقایسه با سروی قبلی گزارش دادند. اما در کل بیلانس فرمایشات شرکت ها منفی است.
- امنیت، زیرساخت های بهتر، بازار و تقاضا نیازهای اصلی برای توسعه کاروبار خوانده شده است.
- در سکتور های ساختمانی، تجارت، خدمات و تولیدی شرکت ها در مقایسه با سروی قبلی افراد کمتری استخدام کرده اند. سکتور زراعت که نخستین بار سروی شده است، تنها سکتوریست که شاخص استخدام آن مثبت است.

الف: شرایط کاروبار

شرایط کاروبار شاخصی برای شناسایی سیر رشد تولید ناخالص داخلی می باشد. این شاخص معمولاً تغییرات در سطح تولید ناخالص داخلی را برای چند ماه آینده پیشبینی می کند، مشروط به آنکه درین مدت تغییر غیر قابل پیشبینی در شرایط کلی اقتصاد بوجود نیاید.

شاخص شرایط کاروبار بر قضاوت مسوولان شرکت ها درمورد وضعیت کاروبار و انتظارات تجاری شان برای شش ماه آینده استوار است که با معیار پذیرفته شده بین المللی محاسبه می گردد (برای معلومات بیشتر به ضمیمه در پایان گزارش مراجعه کنید).

دامنه قیمت این شاخص ها بین مثبت ۱۰۰ و منفی ۱۰۰ می باشد، طوری که صفر به مفهوم عادی بوده و از صفر تا مثبت ۱۰۰ شرایط مثبت کاروبار و از صفر تا منفی ۱۰۰، شرایط منفی کاروبار تلقی می گردد.

الف.۱ شرایط عمومی کاروبار و شرایط کاروبار به تفکیک هر ولایت

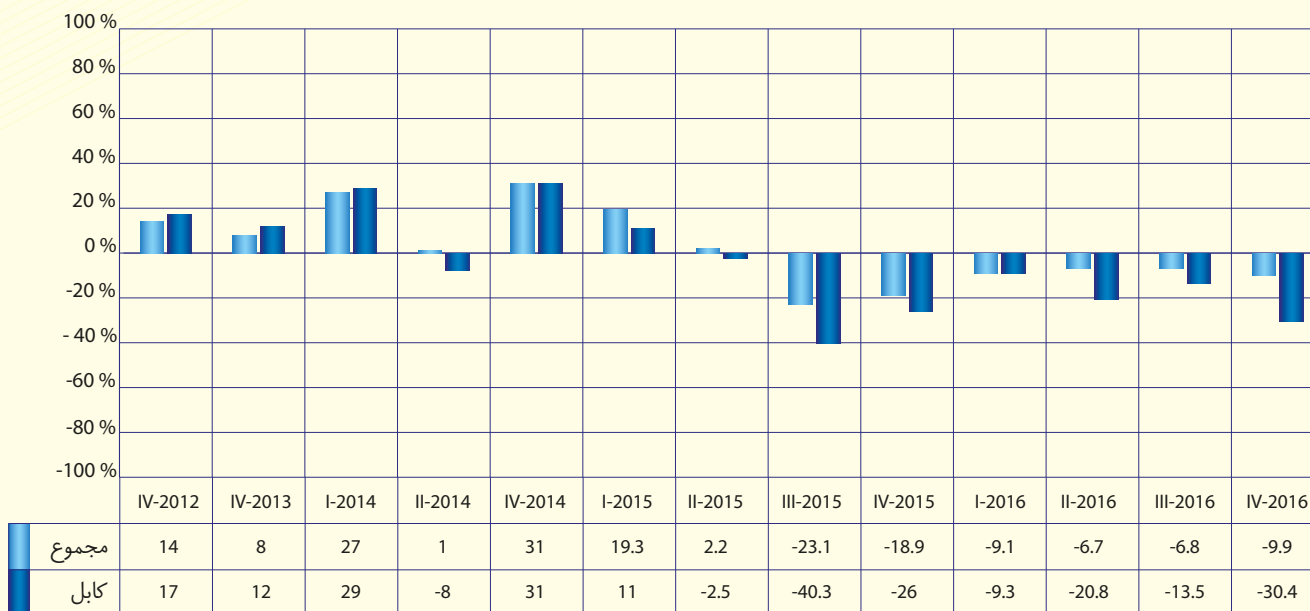
شاخص شرایط عمومی کاروبار در ماه جدی ۱۳۹۵ برای کابل، بلخ، قندهار، ننگرهار و هرات در مجموع (۹۰۹۳-) می باشد، در حالیکه در سروی قبلی این رقم (۶۰۸۱-) بود.

وضعیت کلی کاروبار نسبت به سروی های قبلی تغییر جدی نکرده است. اما در کل کاروبار، سطح امیدواری متشبتین سروی شده نسبت به وضعیت فعلی و هم چنان انتظارات شان در رابطه به شش ماه آینده کمی کاهش یافته است. درعین حال وضعیت کنونی در مقایسه به فصل چهارم سال قبل، بهتر گزارش شده است.

ننگرهار تنها ولایتی است که شاخص مثبت دارد، و کاروبار در هرات هم در مقایسه با سروی قبلی اندکی بهبود یافته است. کابل در پایین ترین سطح رضایت قرار دارد و به دنبال آن بلخ از سطح رضایت پایین برخوردار است، درحالیکه هردو ولایت در سروی قبل شاهد بهبود قابل توجه بودند. کندهار هم دارای شاخص منفی است اما وضعیت در آنجا نسبتاً با ثبات به نظر می رسد.

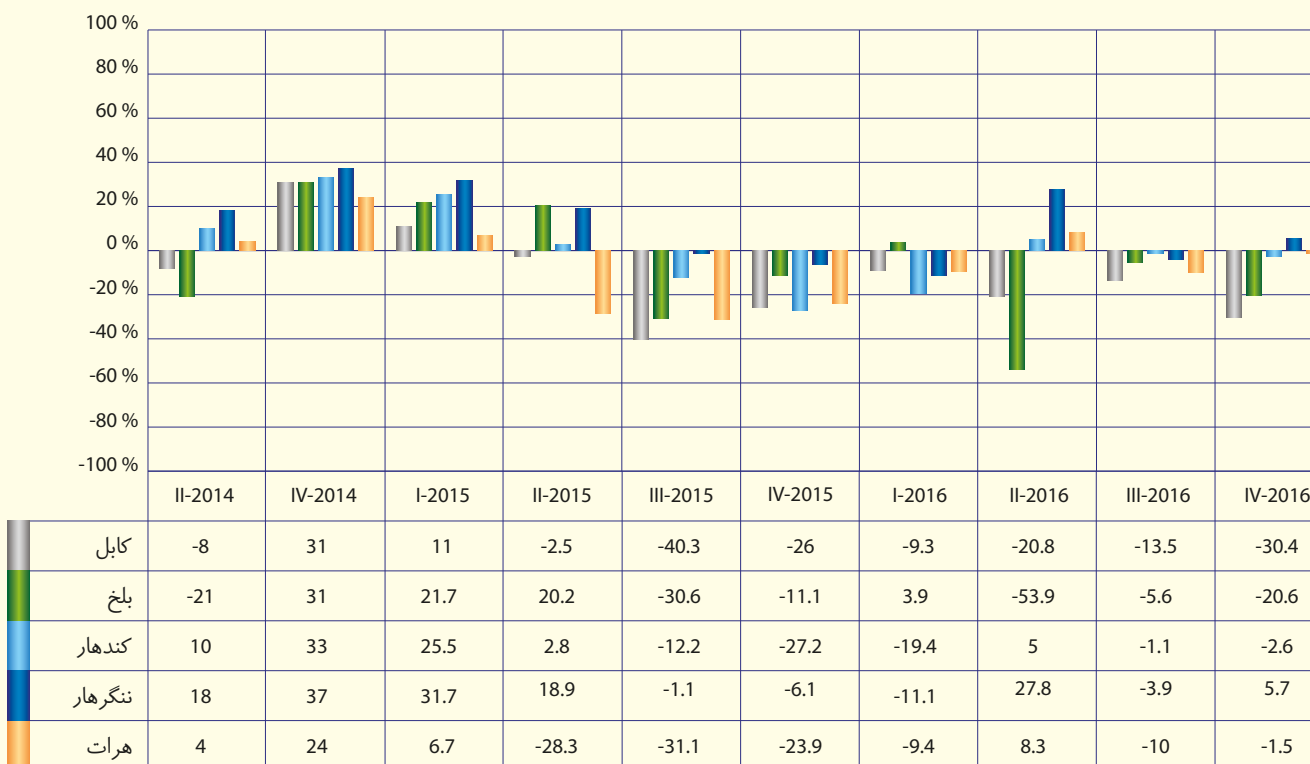
در سروی وضعیت کاروبار نظر مسوولان شرکت ها درمورد وضعیت کنونی کاروبار و انتظارات شان برای شش ماه آینده پرسیده می شود. این سروی در ماه قوس سال ۱۳۹۵ توسط مصاحبه تلفنی در پنج ولایت (کابل، بلخ، قندهار، هرات و ننگرهار) با اشتراک ۷۰۵ شرکت در هفته اول و دوم ماه نوامبر انجام یافته است.

ACCI BCI

گراف ۱: شرایط عمومی کاروبار کابل و مجموع ۱۳۹۱ - ۱۳۹۵ (در هر ربع سال سروی انجام می یابد)

ACCI BCI

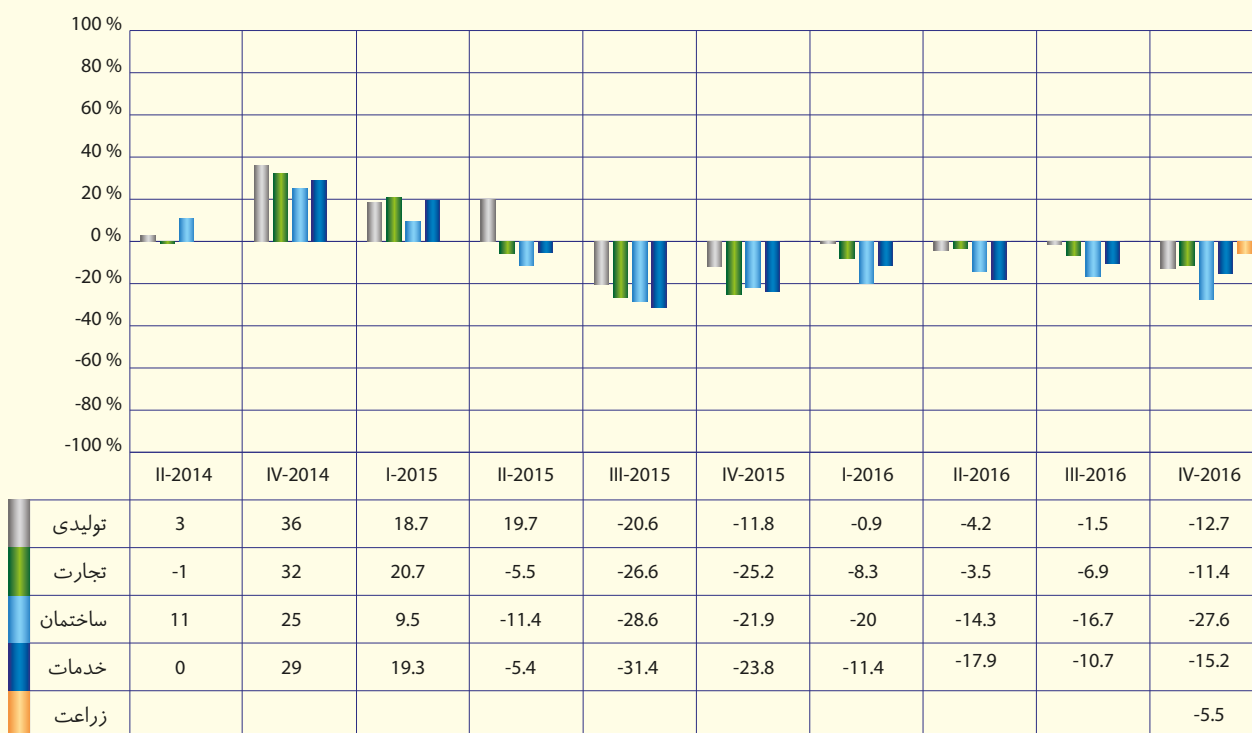
گراف ۲: وضعیت کاروبار به اساس ولایات ۱۳۹۱ - ۱۳۹۵

الف ۲- شرایط کاروبار به تفکیک سکتور

لازم به ذکر است سکتور زراعت به دلیل اهمیت کاروبار زراعتی و تقاضای بخش عامه و خصوصی تازه در این سروی شامل گردیده است.

این بار برعکس سروی قبلی بخش تولید گزارش داده است که وضعیت کاروبار آنها بدتر شده است. خدمات تغییر چندانی نکرده است، اما بخش ساختمانی (۲۷,۶→-۱۶,۷) و تجارت (۱۱,۳۸→-۷) گزارش کرده اند که شرایط کاروبار شان رو به وخامت گذاشته است. در بخش زراعت که برای بار اول شامل سروی شده، نیز شرایط کاروبار منفی گزارش شده است. (۵,۵-)

ACCI BCI

گراف ۳: وضعیت کاروبار به اساس سکتور ۱۳۹۱ - ۱۳۹۵

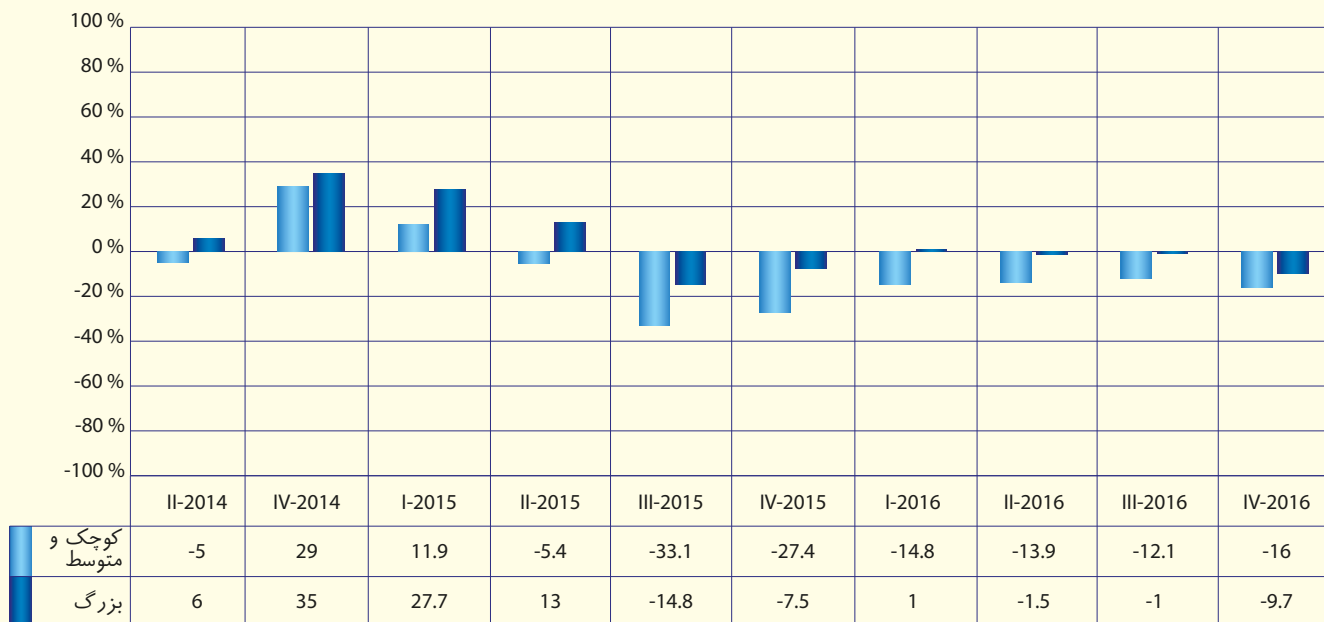
الف: ۳- شرایط کاروبار به تفکیک اندازه شرکت‌ها

شرکتهای بزرگ، متوسط و کوچک گزارش داده‌اند که شرایط کاروبارشان بدتر شده است. هر چند طبق معمول شرکت‌های بزرگ حالت نسبتاً بهتری نسبت به شرکت‌های کوچک و متوسط دارد، ولی نظر به اینبار شرکت‌های بزرگ نیز وضعیت نامناسب‌تری دارند.

شاخص شرایط کاروبار برای شرکت‌های کوچک و متوسط در دوره قبل که اتاق تجارت و صنایع افغانستان ربع سوم سروی را انجام داد (۱۲-) بود. اما در حال حاضر این شاخص اندکی کاهش یافته است (۱۶-).

شاخص وضعیت کاروبار برای شرکت‌های بزرگ (۹,۷-) است که در سروی قبلی (۱-) بود. لازم به ذکر است که شرکت‌های بزرگ (۲,۳) در مورد شش ماه آینده نسبت به شرکت‌های کوچک و متوسط (۳,۱-) خوش بین‌ترند.

ACCI BCI

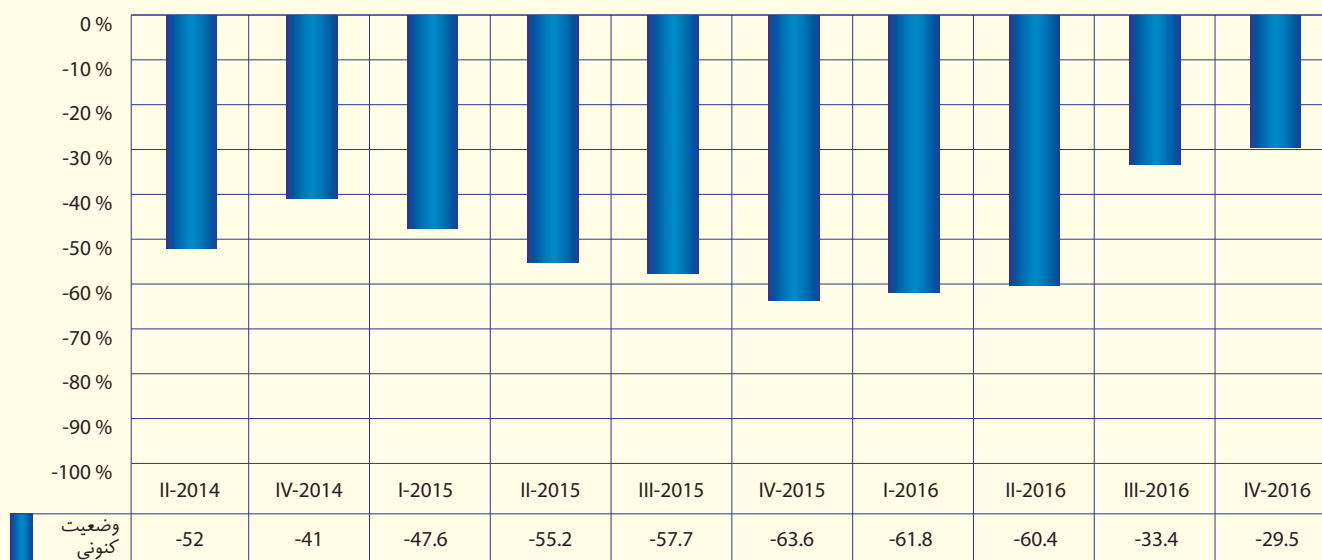
گراف ۴: وضعیت کاروبار به اساس اندازه شرکت ۱۳۹۱ - ۱۳۹۵

ب. فرمایشات

فرمایشات شاخص دیگری برای ارزیابی وضعیت کاروبار است. باید یادآور شد که ارقام این بخش نیز حاصل تفریق پاسخ های مثبت و منفی می باشد.

متشبتین بهبود جزئی را در بخش سفارشات خود در مقایسه با سروی های قبلی گزارش داده اند. با این وجود هنوز شاخص فرمایشات منفی می باشد. در سروی قبلی شاخص فرمایشات (-۳۳,۳۹) بود در حالی که شاخص فعلی (-۲۹,۵۱) است.

ACCI BCI

گراف: ۵ وضعیت عمومی فرمایشات ۱۳۹۱ - ۱۳۹۵

ج. انتظارات استخدام

شرکت های سروی شده نسبت به آینده استخدام شان اظهار خوشبینی کرده اند، اما در عمل تعداد کارمندان شان را نسبت به سه ماه قبل کاهش داده اند.

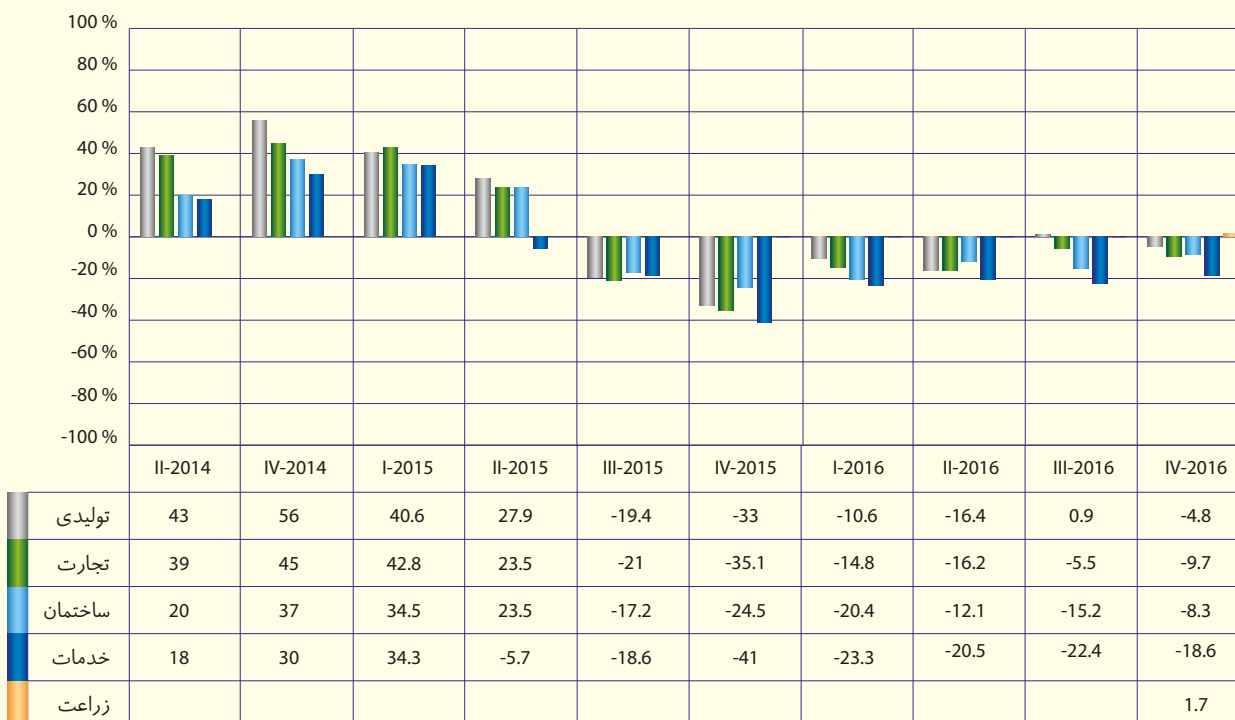
شاخص عمومی امیدواری متشبین برای استخدام بدون تفکیک سکتور (۱,۱۳-) می باشد که نسبت به سروی گذشته (۴,۲۸) پایین تر است.

قابل یاد آوری است که وضعیت کنونی استخدام با توقعات پاسخ دهندگان سروی قبلی بسیار متفاوت است.

در ماه سپتامبر ۲۰۱۶ شرکت ها گفته بودند که انتظار دارند در سه ماه آینده سطح استخدام به صورت متوسط حدود ۴,۲۸ درصد افزایش یابد. اما طبق این سروی استخدام در سه ماه گذشته روند نزولی را پیموده است. تعداد پاسخ دهندگانی که گفته اند کارمندان شان کاهش یافته ۱۳,۳۴ در صد بیشتر از آنانی است که گفته اند در سه ماه گذشته تعداد کارمندان شان افزایش یافته بود.

شرکت های ساختمانی (-۱۸,۵۷) خدمات (-۹,۶۶) و سکتور تجارت (-۸,۲۷) تعداد بیشتری از کارمندان شان را در مقایسه به سکتور تولید (-۴,۸۵) از دست داده اند. زراعت (۱,۷۲۵) تنها سکتوری است که بیلانس مثبت اشتغال را دارد.

ACCI BCI

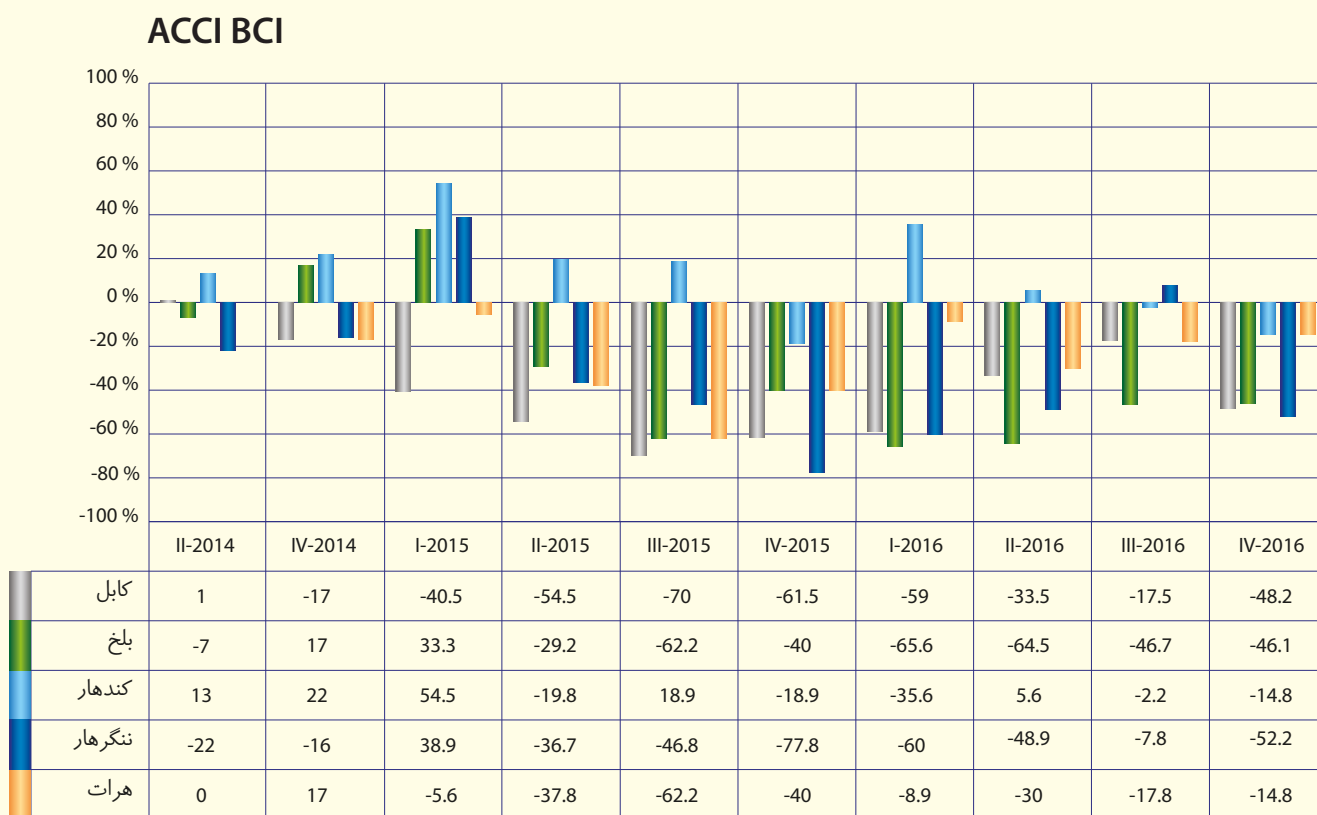

گراف ۶: انتظارات استخدام ۱۳۹۱ - ۱۳۹۵

د. وضعیت امنیتی

در مجموع متشبتین به این باوراند که تهدیدات امنیتی برای کاروبارشان در مقایسه با سه ماه گذشته افزایش یافته است. هیچ ولایت دارای شاخص مثبت امنیتی نیست.

ننگرهار و کابل بدترین وضعیت را گزارش داده است. قندهار با رقم (۱۴,۷۸-) هنوز هم از نظر شاخص امنیتی در صدر ولایات قرار دارد. همان طور که در گراف نشان داده شده است، شرایط امنیتی این ولایت نیز در سروی های اخیر بدتر شده است. متشبتین بلخ این بار تغییرات قابل توجهی را گزارش نکرده اند. شرایط امنیتی هرات اندکی بهبود یافته است.

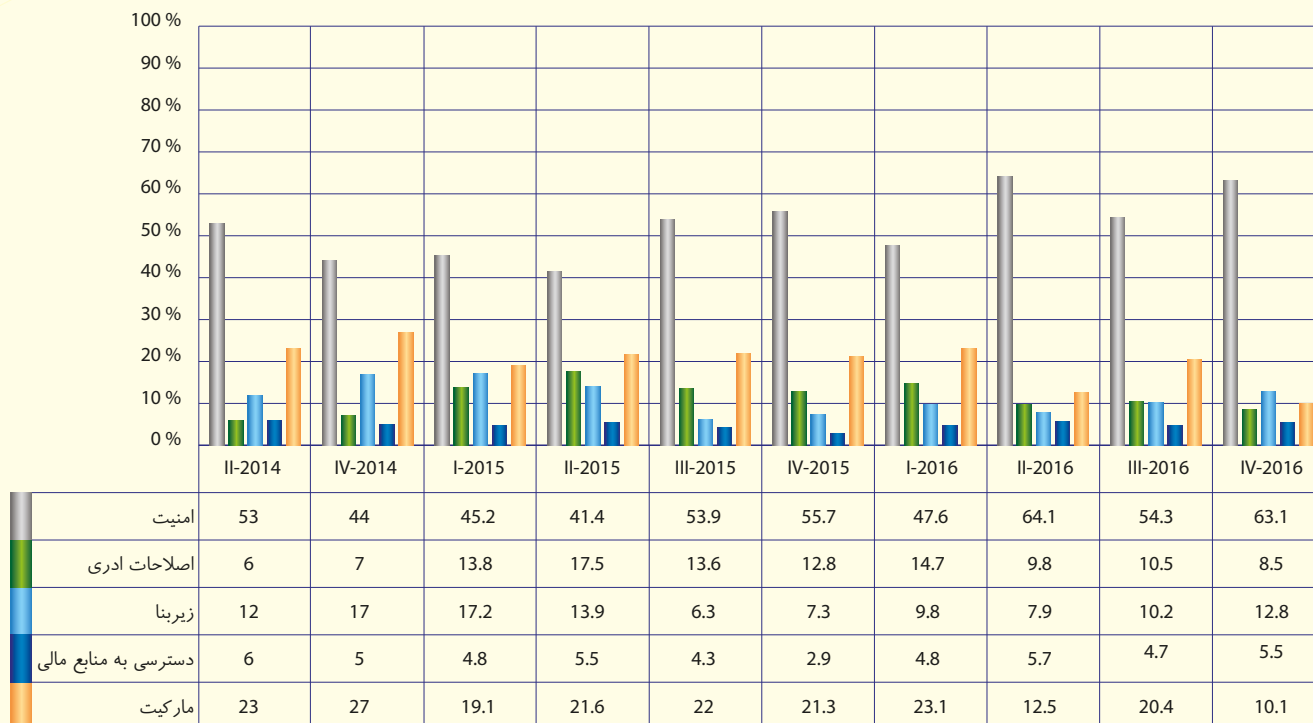

گراف ۷: وضعیت امنیتی به اساس ولایت ۱۳۹۱ - ۱۳۹۵ تحقیق سه ماه قبل

ه : موانع موجود بر سر راه کاروبار

طبق سروی قبلی، ارزیابی موانع عمده کاروبار نشان می دهد که امنیت لازم مهم ترین عامل برای توسعه و انکشاف کاروبار متشبین است. پس از آن به ترتیب زیرساخت های بهتر، تقاضا و بازار برای محصولات و خدمات، اصلاحات اداری، و دسترسی به منابع مالی عوامل اساسی برای رشد فعالیت های اقتصادی به شمار میروند.

ACCI BCI

گراف ۸: موانع موجود بر سر راه کاروبار ۱۳۹۱ - ۱۳۹۵

ضمیمه: تعریف شرایط کاروبار

شرایط کاروبار بر اساس سروی دوره ای شرکت های تولیدی، ساختمانی، خدماتی و تجارتي تشخیص می گردد. از مسوولان شرکت ها درباره وضعیت کنونی و انتظارات شان در مورد شش ماه آینده پرسیده می شود. آنان وضعیت کاروبار شان را با انتخاب یکی از سه گزینه (بهتر از عادی، عادی، بدتر از عادی) و انتظارات شان را با انتخاب یکی از سه گزینه (بهتر خواهد شد، تغییر نخواهد کرد، بدتر خواهد شد) انتخاب می کنند.

گزینه بهتر از عادی را مثبت و گزینه بدتر از عادی را منفی فرض می کنیم. شاخص وضعیت کنونی از تفریق فیصدی پاسخ های مثبت و منفی بدست می آید. در عین حال شاخص انتظارات از تفاوت میان فیصدی گزینه "بهتر خواهد شد" و "بدتر خواهد شد" بدست می آید.

شرایط کاروبار عبارت از اوسط حسابی وضعیت کاروبار و انتظارات می باشد.

در ارایه گرافی برای دور اول سروی گزینه های "عادی" و "تغییر نخواهد کرد" نقطه صفر در نظر گرفته می شود. شاخص شرایط کاروبار از صفر تا مثبت ۱۰۰ (بیشترین) و منفی ۱۰۰ (کمترین) می تواند تغییر یابد. بعدها، زمانی که سری های زمانی (time series) بوجود آمد، نقطه صفر شرایط کاروبار با توجه به نتایج سروی سال معیار معین خواهد شد و سالهای بعد بر اساس آن سال سنجیده خواهد شد.

تهیه و ترتیب:
اتاق تجارت و صنایع افغانستان

نویسندگان گزارش:
محمد یونس نگاه، نعمت الله علیشیریان و داکتر مسعود پروانفر

جمع آوری معلومات:
سنگر، فضل احمدی، طالب حسین بهروز، احمد ولید و رحیمه احمدی

کابل جدی ۱۳۹۵
حق چاپ و نشر برای اتاق تجارت و صنایع افغانستان محفوظ است.

چرا سروی و تحقیق

افزایش درک عمومی از مشکلات کاروبار
افزایش اطلاعات در مورد وضعیت کاروبار
دریافت ارقام و اسناد موثق به منظور استفاده در گفت‌وگو میان سکتور خصوصی و دولت
ارایه پیشنهاد برای بهبود محیط کاروبار

سروی در بر گیرنده

کارمندان و مصاحبه کنندگان آموزش دیده
روش‌ها و پرسشنامه‌های استاندارد
مصاحبه از طریق تلفون
پوشش ملی
درب‌گیرنده همه سکتورهای اقتصادی
شامل شرکت‌هایی که عضویت اتاق را دارند و همچنان شرکت‌هایی که عضو اتاق
نمیباشند

سروی وضعیت کاروبار

به منظور بررسی، تحلیل و پیش‌بینی نوسانات کوتاه مدت اقتصادی صورت می‌گیرد
هر سه ماه یک بار به وسیله یک پرسشنامه کوتاه انجام میشود
این نوع سروی بیشتر بر شرکت‌های متوسط و کلان تمرکز دارد (به دلیل اینکه آنها
تأثیری بیشتری بر نوسانات اقتصادی دارند)

سروی موانع کاروبار

به منظور شناسایی مشکلات بلند مدتی که مانع پیشرفت کاروبار میشوند، صورت
می‌گیرد
سال یکبار و توسط یک پرسشنامه جامع انجام میشود
سروی مشکلات کاروبار بیشتر بر شرکت‌های خورد تمرکز دارد. چرا که این گروه از
شرکت‌ها معمولاً با مشکلات بسیار روبه‌رو میشوند. از سویی هم با آنکه تعداد
کارکنان آنها کم میباشد، اما در اقتصاد نقش مهم دارند

چمن حضوری
 جوار کابل ننداری
 کابل، افغانستان
 +۹۳ (۰) ۷۵ ۲۰۲ ۵۸ ۵۴
 +۹۳ (۰) ۷۹ ۴۴۴ ۹۰ ۵۵
 research1@acci.org.af
 www.acci.org.af
 http://www.acci.org.af/surveys-and-studies.html
 پست بکس: ۲۳۳

با همکاری مالی

